

ЖЕРАР ГИЙРО

ПРЕДИСЛОВИЕ

Превод от френски: Кремена Сиракова, 2006

chitanka.info

Пред вас е редактираното и коригирано издание на книгата, излязла под същото заглавие в издателство „Вертиж/Карер“ през 1987 г. То включва текста на едnodневната лекция и последвалата дискусия, водена от Франсоаз Долто през 1984-та, чието точно заглавие беше „Речено и сторено. Всичко е език. Значението на думите, казани на децата или пред тях“.

Най-малкото, което би трябвало да се изтъкне, е, че се наложи предишните издания да бъдат преработени. За да придобиете представа за какво става дума, можем да посочим например че тук-там се срещаха изказвания, които се приписваха на Франсоаз Долто, но които всъщност идваха от нейната аудитория, и обратно. Това е безспорно доказателство за недостатъчното внимание, с което са били редактирани първите версии.

Да се преработи този текст обаче се оказа далеч недотам лесна работа. Какво би следвало да си позволим (или да не си позволим) при повторното публикуване на текст, който авторът беше оставил да излезе такъв, какъвто е, въпреки лошия изказ, многото грешки и неточности, които той съдържа?

Както е редно и съгласно политиката на настоящата поредица ние възприехме минималистична стратегия, опитвайки се по принцип да поправяме възможно най-малко първоначалния текст, задоволявайки се с нанасянето на онези промени, възстановили разбираемостта му. Давахме си сметка за допълнителната трудност, свързана с необходимостта да се даде писмена форма на текст, който е възникнал като устно послание. Не трябваше по никакъв начин да накърним спонтанността и вдъхновението, с които се отличава стилът на Франсоаз Долто. Това ни накара да оставим непокътнати пасажи, които изразяваха порива на освободеното ѝ слово и на асоциативното движение на мисълта ѝ, разгръщаща се в неочаквани обрати. Дори там, където липсваше ясна логическа последователност, ние се отказахме да търсим връзки, които биха били плод на наша интерпретация, предпочитайки да оставим съществуващите неясноти в текста.

Бихме искали да отбележим, че в този текст откриваме свидетелство за един относително непознат аспект от многообразните дейности и начините на предаване на знания, които характеризират подхода на Франсоаз Долто. Става дума за ентусиазма, подтикнал я да пътува неуморно навсякъде, докдето би могло да стигне посланието

за възможностите на психоанализата и където то би могло да послужи на „каузата на децата“. Фактически от седемдесетте години насам тя не престана да се отзовава, когато я канеха, за да говори за опита си, да споделя своите разсъждения, да подпомага търсенето на отговори на въпроси, идващи както от страна на детски лекари, така и на учители и възпитатели и т.н. Извън някои пътувания в чужбина (Квебек, Латинска Америка, Полша, Гърция...) Франсоаз Долто преброди по този начин цялата страна, приемайки да посети детски ясли, училища, психосоциални центрове и с готовност да отговаря на въпросите на професионалистите и на най-различни слушатели — както представители на широката публика, така и психолози и психоаналитици в процес на обучение, социални работници и т.н. Мисията на биографите е да възстановят пътя, който тя е извървяла в качеството си на истински борец за каузата на несъзнаваното и който я е отвел там, където според нея тя е могла да допринесе за освобождаването на субекта за участие в социалния живот.

Франсоаз Долто несъмнено не е единствената, която смята, че психоанализата има значение не само за психоаналитиците и че, напротив, тя трябва да бъде широко отворена и достъпна за всички, които биха могли да имат полза от нейното послание към човека. Тя единствена обаче притежаваше редкия талант, който я правеше пълноценна като присъствие и преподавател както по време на научни семинари, така и когато отговаряше на въпроси на всякакъв тип хора, както се вижда и от тази книга, в която тя разговаря с аудитория, състояща се отчасти от непрофесионалисти.

Най-изненадващото в случая е, че от момента, в който става дума за уважението към детето като субект, тя не търси никаква последователност между техническия аспект на своята психоаналитична, клинична и теоретична работа и това, което може да предаде пряко или косвено на събеседници от всякакъв тип, включително и извън елита на психоанализата. Ето какво прави така разнородна по съдържание тази книга, в която откриваме съждения, очевидно вдъхновени от психоаналитичния опит и неговото превръщане в теория и в същото време споделени в името на педагогически, възпитателни и психосоциални цели.

Все пак не бихме искали да се гледа на настоящата книга единствено като на сборник от рецепти и съвети за ежедневието. По-

скоро тя трябва да ни напомня, че теорията има смисъл само ако се вписва във фактите, в случая в психо-образователните и социалните факти, защото единствено по този начин показва своята значимост и ефикасност и потвърждава терапевтичното си значение. Би следвало да отбележим, че Франсоаз Долто не се опитва да дава генерален урок от висотата на своя опит. Нейният начин да участва в играта на въпроси и отговори показва по-скоро как с присъствието си тя се вслушва в другия до степен, че променя начина, по който предава съдържанието на своя отговор. Обратно на често срещаната се грешка, подобен подход не превръща тезите ѝ в догматични постановки, формулирани веднъж завинаги, а по-скоро в изказвания, разглеждани в контекста на връзката с другия отсреща, за неговото несъзнавано, за това, което е неизказано в казаното от него и с което Франсоаз Долто съобразява своя отговор, насочвайки движението на мисълта си към общуването. Цялата книга е пропита от нейния усет за другия (в трансфера).

Би било огромна грешка да се гледа на този текст като на строго прагматичен и преследващ единствено образователна цел (ако приемем, че това би означавало обедняване на мисълта...). Несъмнено тук има място все пак, според равнищата, на които се формулират различните въпроси, за едни или други коментари, препоръки, съвети. Това не означава обаче, че по някакъв начин е омаловажено, нито отстранено непрекъснатото позоваване на психоанализата. Така казаното от Долто, макар и да изглежда много близко по съдържание до всекидневието, не престава да ни препраща към практическата и мисловната рамка, в която то единствено получава смисъл. Поразително е как през този ден, когато отговаря на най-разнородни въпроси, Франсоаз Долто успява въпреки всичко да предаде основното от схващането си за психоанализата, поставяйки ударението върху символния характер на развитието и личностното узряване на човешкото същество, върху функцията на бащата като трети — върху психотичното отклонение, което би могло да възникне вследствие отсъствието му, — върху уважението към желанието още от най-ранна възраст.

Амбицията, на която сме свидетели — в случая пред публика да се изгради теоретична доктрина, се обобщава в заглавието, което в крайна сметка бе прието: Всичко е език. Зад тази проста формулировка се очертава впрочем по-сложно съждение, чийто смисъл би могъл да

се изгуби, ако се ограничим с повърхностното му възприемане. Очевидно става дума преди всичко за препоръката — оттогава често банализирана или деформирана — „да се говори на детето“. Тук Франсоаз Долто специално набляга на необходимостта от нарочното говорене пред детето или на детето при всякакви обстоятелства (дори драматични). Но формулировката „всичко е език“ стига много по-далеч, защото улавя как детето изразява и в друг фундаментален регистър — във и чрез тялото си — онова, което понякога не може да покаже по друг начин (и без да е необходимо то да се свежда само до кадрила на психосоматиката). Твърдението, че всичко е език, подчертава, в концептуално съседство с Лакан, значението и първостепенната роля на словото, като се стига чак до неговите телесни последици, в случаите, когато тялото свидетелства за релационната символност, функционираща в човешкия субект, колкото и млад да е той. Така за човешкото същество чрез тялото и плътта всичко придобива „смисъл на език“. По този начин тялото се оличностява и се превръща в тяло на субект, който казва „аз“.

Всеки е свободен от този момент нататък, какъвто е случаят с Франсоаз Долто, да намери в този вътрешен съюз между тялото и езика начина, по който словото се превръща в плът и плътта се превръща за субекта в носител на слово.

Жерар Гийро^[1]

[1] Жерар Гийро е психоаналитик. Бил е член на Парижката фройдистка школа. Преминал е през обучение при Франсоаз Долто и е участвал в създаването на Зелената къща. Работи като детски психотерапевт в болницата „Трусо“. Освен различни статии и лекции той публикува труд върху образа на тялото (у Франсоаз Долто): *Психичното тяло* (*Le corps psychique*, Éd. Universitaires, 1989), който скоро трябва да бъде преиздаден. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.